

Periphyseon księga 4

Jan Szkot Eriugena

Pierwsze trzy księgi Periphyseonu Eriugeny zawierały imponującą ontologiczną wizję powstania świata, wyłożoną w oparciu o specyficzne odczytanie pierwszych wersetów Księgi Rodzaju, wsparte lekturą źródeł patrystycznych i filozoficznych (platonski Timajos). Można powiedzieć, że zgodnie z neoplatonским ujęciem rzeczywistości w kategoriach wylew-powrót, pierwsze trzy księgi opisywały proces pochodzenia całej rzeczywistości od Boga, ze szczególnym zaakcentowaniem procesu powstawania sfery przyczyn prymordialnych (natura II). Księga IV natomiast poświęcona jest zagadnieniu konstytuowania się rzeczywistości materialnej i roli, jaką odegrał w jej powstaniu człowiek. Eriugena, wspierając się na autorach greckich, zwłaszcza na Grzegorz z Nyssy i Maksymie Wyznawcy, daje w księdze IV wykład swojej antropologii. Najpierw porusza problem tego, czy człowiek jest czy nie jest zwierzęciem i w jakiej pozostaje relacji do innych istot żywych. Następnie stara się opisać relacje człowieka do bytów anielskich po to, aby wykazać, że człowiek zajmuje pośrednią, czyli kluczową pozycję we wszechświecie. Człowiek jest mikrokosmosem, spoiwem łączącym różne poziomy rzeczywistości stworzonej, jako że w nim reprezentowane są zarówno byty podpadające pod zmysły, jak i byty duchowe. Eriugena pokazuje, w jaki sposób w człowieku dokonuje się jakby powtórne stworzenie świata: człowiek nadaje nazwy wszystkim rzeczom, to znaczy ustanawia je w swoim umyśle. Tak jak istota człowieka jest jego pojęcie w Bożym Umyśle, tak istota każdej rzeczy jest jej pojęcie w umyśle człowieka. Przy tej okazji zostaje wyłożona nauka o wewnętrznej strukturze bytu ludzkiego obejmującej: intelekt, rozum i zmysł wewnętrzny. Należy zauważyć, że Eriugena określa człowieka przez jego zdolności poznawcze, dając tym samym początek tradycji intelektualistycznej w średniowieczu. Natura ludzka w swojej integralności została określona mianem raj. Raj nie jest dla Eriugeny żadnym miejscem, ale stanem pierwotnej doskonałości człowieka. Ta natura ludzka nie jest podzielona na płci. Podział ten Eriugena, za Grzegorzem z Nyssy, ujmuje jako konsekwencje grzechu pierwotnego, a zarazem lekarstwo na grzech. Z tego podziału natury ludzkiej na płci wynikają bowiem wszelkie inne podziały, którymi zostanie opisana natura trzecia. Obok podziału na płci, podstawowym podziałem jest podział czasoprzestrzenny, który w sposób istotny charakteryzuje naturę trzecią: stworzona i nie stwarzająca. Jest to niezwykle oryginalna i inspirująca koncepcja metafizyczna, w jakimś sensie prekursorska wobec Kantowskiej. Przy okazji wykładu swojej antropologii Eriugena rozwija niezwykle oryginalną egzegezę Księgi Rodzaju. Biblia bowiem powinna być zinterpretowana tak, aby dostarczyła stosownej wiedzy o strukturze i przeznaczeniu człowieka. Ten typ egzegezy zastosowany przez Eriugena jest unikalny w wiekach średnich. Księga czwarta zatem jest wspaniałym traktatem o powstaniu człowieka, jego wielkości, miejscu we wszechświecie i jego przeznaczeniu.

- [Periphraides Aner : Untersuchungen Zum Ersten Stasimon Der Sophokleischen Antigone Und Zu Den Antiken Kulturentstehungstheorien](#)
- [Perduto per sempre. Hellboy presenta Witchfinder](#)
- [Percussion Pop-Up](#)
- [The Perfect Fool](#)
- [Peribanez y El Comendador de Ocana](#)
- [Percorsi verso la sostenibilita: principi, strumenti ed esperienze](#)